

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

Організація та проведення навчально – методичних зборів з керівним складом місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання Київської області з питань планування та проведення заходів цивільного захисту на 2017 рік

слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту майстрів виробничого навчання навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту

**майстра виробничого навчання циклу практичної підготовки обласних курсів удосконалення керівних кадрів Навчально – методичного центру та безпеки життєдіяльності Київської області
Дереки Олександра Станіславовича**

Перевірив: _____
(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

КИЇВ 2017

ЗМІСТ

Вступ		4
Розділ 1	Єдина державна система цивільного захисту	6
1.1	Цивільний захист як функція держави	6
1.2	Єдина державна система цивільного захисту, основні завдання та її структура.....	7
Розділ 2	Організаційно – структурна схема цивільного захисту суб'єкта господарювання	11
2.1	Типова структура цивільного захисту суб'єкта господарювання з кількістю працюючих більше 50 осіб ...	11
2.2	Типова структура цивільного захисту суб'єкта господарювання з кількістю працюючих менше 50 осіб ...	14
Розділ 3	Примірний перелік документів з питань цивільного захисту що розробляються суб'єктом господарювання ...	17
3.1	Перелік документів з питань цивільного захисту що розробляються суб'єктом господарювання з кількістю працюючих більше 50 осіб	17
3.2	Перелік документів з питань цивільного захисту що розробляються суб'єктом господарювання з кількістю працюючих менше 50 осіб	21
Розділ 4	Навчання у сфері цивільного захисту на суб'єкті господарювання	24
4.1	Функціональне навчання.....	24
4.2	Практична підготовка.....	26
4.2.1	Види спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту та періодичність їх проведення.....	26
4.2.2	Комплексні об'єктові навчання	28
4.2.3	Комплексні об'єктові тренування	29
4.2.4	Об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту	30
4.2.5	Протипожежні об'єктові тренування	30
4.2.6	Противарійні об'єктові тренування.....	30
4.2.7	Навчальні тривоги	31
Розділ 5	Консультаційні пункти з питань цивільного захисту	32
5.1	Навчально матеріально-технічна база консультаційного пункту з питань цивільного захисту ЖЕО, сільської (селищної) ради.....	32
5.2	Тематичний зміст планшетів інформаційно-довідкового кутка консультаційного пункту з питань цивільного захисту	33
Розділ 6	Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту	34
Розділ 7	Нормативно-правова база навчання у сфері цивільного захисту на договірних умовах	36
7.1	Додаток до договору про здійснення методичного супроводу з організації цивільного захисту на суб'єкті	36

господарювання.....	
Висновки та пропозиції.....	41
Список використаних джерел.....	42

ВСТУП

Завчасна та планова підготовка фахівців у сфері цивільного захисту на підприємствах, у закладах, установах, організаціях – це важлива ланка у забезпеченні цивільного захисту громадян України. Набуття чинності Кодексу цивільного захисту України змінило існуючу систему підготовки керівників та фахівців у сфері цивільного захисту. Вимогами Кодексу цивільного захисту України передбачено створення системи цивільного захисту на кожному суб'єкті господарювання. Це питання є актуальним кожного дня тому, що стрімкий технологічний розвиток суспільства тягне за собою істотне підвищення техногенного навантаження на навколишнє середовище та кожну людину окремо.

На виконання вимог Кодексу цивільного захисту України прийнято низку нормативно-правових актів з питань організації та порядку навчання працюючого та непрацюючого населення, підготовки керівників та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, утворення об'єктових формувань цивільного захисту. Організація цивільного захисту тісно пов'язана з процесами управління, оскільки являє собою систему заходів, які реалізуються у процесі здійснення певних етапів управлінської діяльності (планування, прийняття рішень, управління і контролю за їх виконанням), спрямованих на запобігання виникнення надзвичайних ситуацій та реагування на них, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, захист населення та територій від їх негативних проявів.

Управління в системі цивільного захисту на об'єктовому рівні здійснюються суб'єктами господарювання, що являють собою керівників підприємств, установ, організацій, посадових осіб, які наділені відповідними владними повноваженнями щодо виконання функцій державного управління і реалізують їх впровадженням прийнятих рішень та системою відповідних заходів щодо запобігання, реагування, ліквідації надзвичайних ситуацій і їх наслідків техногенного, природного, соціально-політичного та воєнного характеру.

Згідно з законодавством в сфері цивільного захисту керівництво підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і підпорядкування планують і здійснюють необхідні заходи для захисту своїх працівників, об'єктів господарювання та довкілля від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, розробляють плани локалізації і ліквідації аварій (катастроф), створюють матеріальні резерви для попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечують своєчасне оповіщення своїх працівників про загрозу виникнення або про виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру, організують здійснення заходів з питань евакуації.

Згідно зі статистикою надзвичайних ситуацій за останні роки в Україні найбільше виникали надзвичайні ситуації об'єктового рівня. Дані статистики щодо значної кількості об'єктового рівня свідчать про постійну активну участь

керівного складу та сил об'єктового рівня в організації подолання надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та ліквідації їх наслідків, виконання відповідного обсягу завдань, які постають перед об'єктовими ланками територіальних підсистем ЄДС ЦЗ щодо захисту населення і територій.

За таких умов основний тягар щодо запобігання, реагування, локалізації, ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків на об'єктовому рівні лягає на органи управління і сили об'єктової ланки, а ефективність їх діяльності залежить від чітко визначених положень нормативно-правової бази в сфері цивільного захисту.

Організацію діяльності органів управління цивільного захисту здійснюють безпосередньо керівники об'єктової підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту – керівники цивільного захисту підприємств, установ та організацій та інших категорії керівних кадрів і фахівців, переважна більшість яких не має професійної підготовки, відповідних знань та досвіду у сфері цивільного захисту.

Поряд з тим, існуюча нормативно-правова та методична база в сфері цивільного захисту не забезпечують достатню чітку та вичерпну методичну підтримку керівників об'єктового рівня з питань організації діяльності в сфері цивільного захисту, розподілу їх обов'язків та повноважень, оформлення та впровадження документів, управління силами та засобами у надзвичайних ситуаціях.

Одним з основних важливих елементів забезпечення та становлення кваліфікованого управління в сфері цивільного захисту та у надзвичайних ситуаціях є підготовка та підвищення кваліфікації керівних, управлінських кадрів і фахівців, що сприяє систематичному поглибленню та оновленню знань, відпрацюванню практичних навичок та вмінь в управлінні безпекою у разі загрози та виникнення НС техногенного, природного характеру у мирний час та особливий період.

Матеріали проведення навчально – методичних зборів з керівниками суб'єктів господарювання підготовлено з метою надання практичної допомоги всім категоріям керівного складу цивільного захисту підприємств, установ та організацій щодо здійснення організаційної, планової, підготовчої та керівної діяльності в організації управління силами і засобами підсистеми об'єктової ланки єдиної державної системи цивільного захисту.

РОЗДІЛ 1

ЄДИНА ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Кодекс цивільного захисту України регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно – рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

Проблеми безпеки населення і територій, всебічного забезпечення його захисту від надзвичайних ситуацій техногенного, природного, воєнного та соціально-політичного характеру є одними з найважливіших і актуальних пріоритетів держави в Україні, оскільки вони пов'язані з загрозами виникнення НС, що спричиняються небезпечними природними явищами, промисловими аваріями і катастрофами, економічними і соціально-політичними факторами.

1.1 Цивільний захист як функція держави

Цивільний захист - це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Правовою основою цивільного захисту є Конституція України, Кодекс цивільного захисту, інші закони України, а також акти Президента України та Кабінету Міністрів України.

Цивільний захист забезпечується з урахуванням особливостей, визначених Законом України "Про основи національної безпеки України", суб'єктами, уповноваженими захищати населення, території, навколишнє природне середовище і майно, згідно з вимогами Кодексу цивільного захисту - у мирний час, а також в особливий період - у межах реалізації заходів держави щодо оборони України.

Цивільний захист здійснюється за такими основними принципами:

гарантування та забезпечення державою конституційних прав громадян на захист життя, здоров'я та власності;

комплексного підходу до вирішення завдань цивільного захисту;

пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян;

максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій;

централізації управління, єдиноначальності, підпорядкованості, статутної дисципліни Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб;

гласності, прозорості, вільного отримання та поширення публічної інформації про стан цивільного захисту, крім обмежень, встановлених законом;

добровільності - у разі залучення громадян до здійснення заходів цивільного захисту, пов'язаних з ризиком для їхнього життя і здоров'я;

відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту;

виправданого ризику та відповідальності керівників сил цивільного захисту за забезпечення безпеки під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

1.2 Єдина державна система цивільного захисту, основні завдання та її структура

Єдина державна система цивільного захисту - сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту.

Основною метою функціонування єдиної державної системи цивільного захисту є забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту у мирний час та в особливий період.

Основними завданнями єдиної державної системи цивільного захисту є:

забезпечення готовності міністерств та інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

забезпечення реалізації заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;

навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайної ситуації;

виконання державних цільових програм, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям, забезпечення сталого функціонування підприємств, установ та організацій, зменшення можливих матеріальних втрат;

опрацювання інформації про надзвичайні ситуації, видання інформаційних матеріалів з питань захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій;

прогнозування і оцінка соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій, визначення на основі прогнозу потреби в силах, засобах, матеріальних та фінансових ресурсах;

створення, раціональне збереження і використання резерву матеріальних та фінансових ресурсів, необхідних для запобігання і реагування на надзвичайні ситуації;

оповіщення населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, своєчасне та достовірне інформування про фактичну обстановку і вжиті заходи;

захист населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

проведення рятувальних та інших невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, організація життєзабезпечення постраждалого населення;

пом'якшення можливих наслідків надзвичайних ситуацій у разі їх виникнення;

здійснення заходів щодо соціального захисту постраждалого населення;

реалізація визначених законом прав у сфері захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій, в тому числі осіб (чи їх сімей), що брали безпосередню участь у ліквідації цих ситуацій;

інші завдання, визначені законом.

Керівництво єдиною державною системою цивільного захисту здійснює Кабінет Міністрів України.

Безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту здійснює ДСНС.

Єдина державна система цивільного захисту складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем та їх ланок.

Організаційно-структурна схема єдиної державної системи цивільного захисту, її складових представлена на рис. 1.

У складі єдиної державної системи цивільного захисту функціонують постійно діючі органи управління цивільного захисту, координаційні органи, сили цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем.

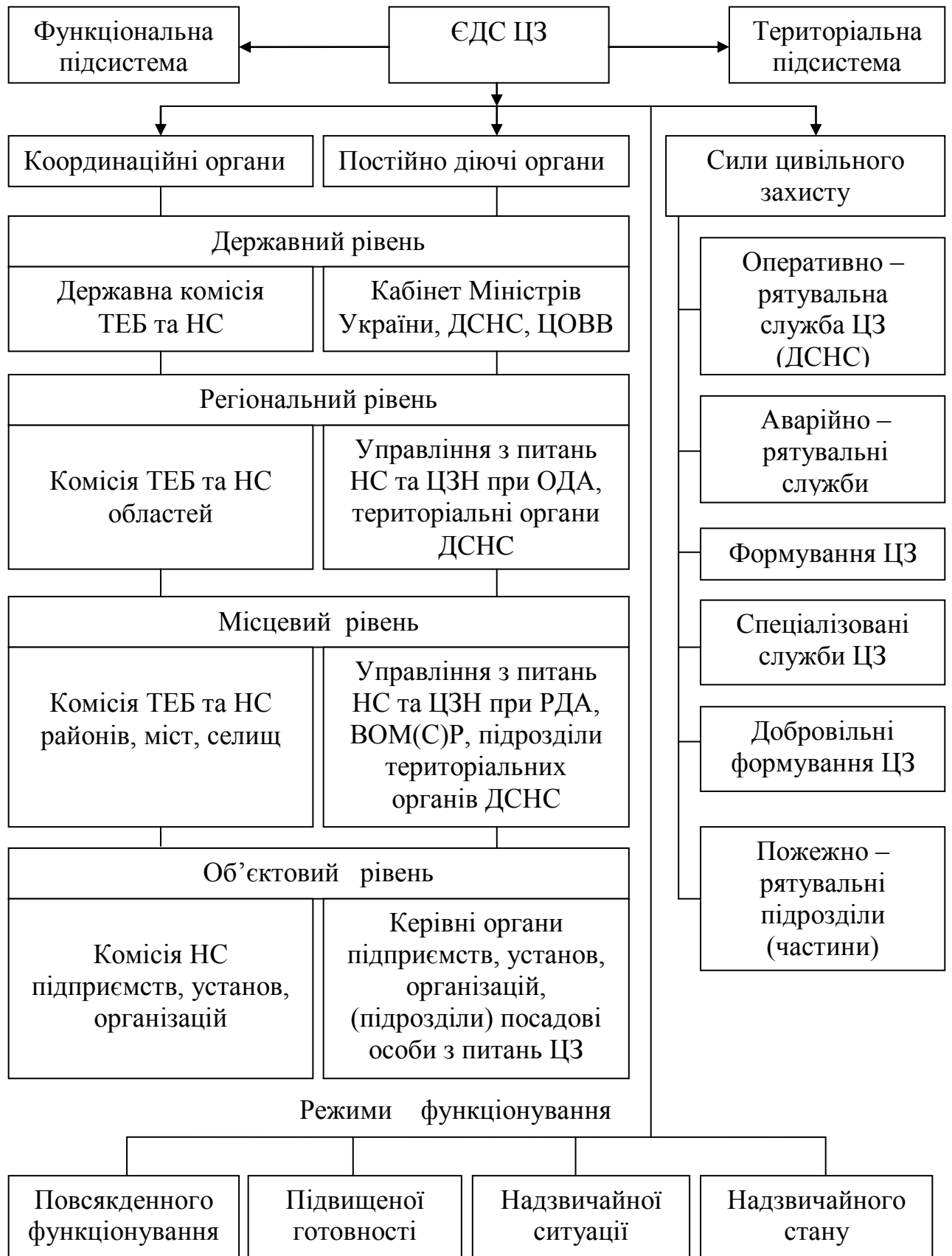

Рис 1.Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ).

Постійно діючими органами управління цивільного захисту, до повноважень яких належать питання організації та здійснення заходів цивільного захисту, є:

на державному рівні - Кабінет Міністрів України, ДСНС, а також центральні органи виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми, та підрозділи з питань цивільного захисту у складі їх апаратів;

на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, підрозділи з питань цивільного захисту, які утворюються у їх складі, територіальні органи ДСНС;

на місцевому рівні - районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчі органи міських (міст республіканського Автономної Республіки Крим і міст обласного значення) рад, підрозділи з питань цивільного захисту, які утворюються у їх складі, виконавчі органи селищних та сільських рад, підрозділи територіальних органів ДСНС;

на об'єктовому рівні - керівні органи підприємств, установ та організацій, а також підрозділи (посадові особи) з питань цивільного захисту, які утворюються (призначаються) такими органами відповідно до законодавства.

Координаційними органами є:

на загальнодержавному рівні - Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

на регіональному рівні - комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та Севастополя;

на місцевому рівні - комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій районів, міст, районів у містах, селищ;

на об'єктовому рівні - комісії з питань надзвичайних ситуацій підприємств, установ та організацій.

До складу сил цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту входять:

оперативно-рятувальна служба цивільного захисту;

аварійно-рятувальні служби;

формування цивільного захисту;

спеціалізовані служби цивільного захисту;

пожежно-рятувальні підрозділи (частини);

добровільні формування цивільного захисту.

Залежно від масштабу і особливостей надзвичайної ситуації, що прогнозується або виникла, в Україні або в межах конкретної її території встановлюється один із таких режимів функціонування єдиної державної системи цивільного захисту:

повсякденного функціонування;

підвищеної готовності;

надзвичайної ситуації;

надзвичайного стану.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО – СТРУКТУРНА СХЕМА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Цивільний захист організовується на всіх підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності і підпорядкування.

Об'єктова підсистема ЄДС ЦЗ - її органи управління, служби, сили та засоби становлять одну з основних складових в системі запобігання, реагування та ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків, захисту життя і здоров'я робітників та службовців, рятування матеріальних та культурних цінностей, захисту навколишнього середовища.

Керівники підприємств, установ та організацій в межах своїх повноважень забезпечують своїх працівників засобами індивідуального та колективного захисту, організовують здійснення заходів евакуації, створюють сили для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, забезпечують їх готовність до практичних дій, несуть пов'язані з цим матеріальні та фінансові витрати в порядку та обсягах, передбачених законодавством.

Радіаційні, хімічні і вибухонебезпечні підприємства додатково створюють локальні системи виявлення загрози виникнення надзвичайної ситуації та оповіщення персоналу і населення, що проживає в зонах можливого ураження; запроваджують інженерно-технічні заходи, з метою зменшення ступеню ризику виникнення аварій, пожеж та вибухів, і несуть витрати щодо їх здійснення в обсягах, передбачених відповідними нормативно-правовими актами.

Власники об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктів відповідають за захист населення, що проживає в зонах можливого ураження, від наслідків аварій на цих об'єктах.

Для забезпечення організації запобігання, реагування та ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків на підприємствах, в установах та організаціях наказом або розпорядженням керівництва створюються органи управління, сили і засоби цивільного захисту, які утворюють структуру об'єктової ланки територіальної підсистеми ЄДС ЦЗ.

2.1 Типова структура цивільного захисту суб'єкта господарювання з кількістю працюючих більше 50 осіб

Типову структуру цивільного захисту суб'єкта господарювання, яка представлена на рис.2, складають:

постійні органи управління цивільного захисту, до складу яких входять:

керівник цивільного захисту підприємства, установи та організації;

заступник керівника цивільного захисту підприємства, установи та організації;

заступник керівника цивільного захисту підприємства, установи та організації з інженерно – технічних питань;

заступник керівника цивільного захисту підприємства, установи та організації з матеріально – технічного забезпечення;

підрозділ (посадова особа) з питань цивільного захисту;

чергові (диспетчерські) служби підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

керівники навчальних груп з підготовки працюючого населення за програмою загальної підготовки;

координаційні органи управління:

комісія з питань надзвичайних ситуацій;

тимчасові органи управління:

комісія з питань евакуації;

органи управління з ліквідації надзвичайних ситуацій:

спеціальна комісія з ліквідації надзвичайної ситуації;

керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації на чолі з начальником штабу;

органи управління при проведенні комплексного об'єктового навчання (тренування):

керівник комплексним об'єктовим навчанням (тренуванням);

штаб керівництва комплексним об'єктовим навчанням (тренуванням) на чолі з начальником штабу;

сили цивільного захисту підприємства, установи та організації, до яких відносять: об'єктові спеціалізовані служби цивільного захисту, об'єктові формування цивільного захисту.

Спеціалізовані служби цивільного захисту утворюються згідно Положення про спеціалізовані служби, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 469 від 8 липня 2015 року, в якому визначено основні завдання, порядок утворення та склад спеціалізованих служб цивільного захисту, організацію управління ними та їх функціонування.

Порядок утворення, завдання та функції об'єктових формувань цивільного захисту визначено в Постанові Кабінету Міністрів України № 787 від 9 жовтня 2013 року та в Примірному положенні про формування цивільного захисту затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України № 113 від 31 січня 2015 року.

Об'єктові формування цивільного захисту утворюються суб'єктами господарювання, які мають чисельність працюючого персоналу понад 50 осіб та володіють транспортною, будівельною, комунальною, медичною, пожежною та іншою спеціальною технікою і відповідають одній з таких умов:

- віднесені до відповідної категорії цивільного захисту (особливої важливості, першої або другої категорії);

- мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави та (або) продовжують свою виробничу діяльність в особливий період;

- експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки або потенційно небезпечні об'єкти.

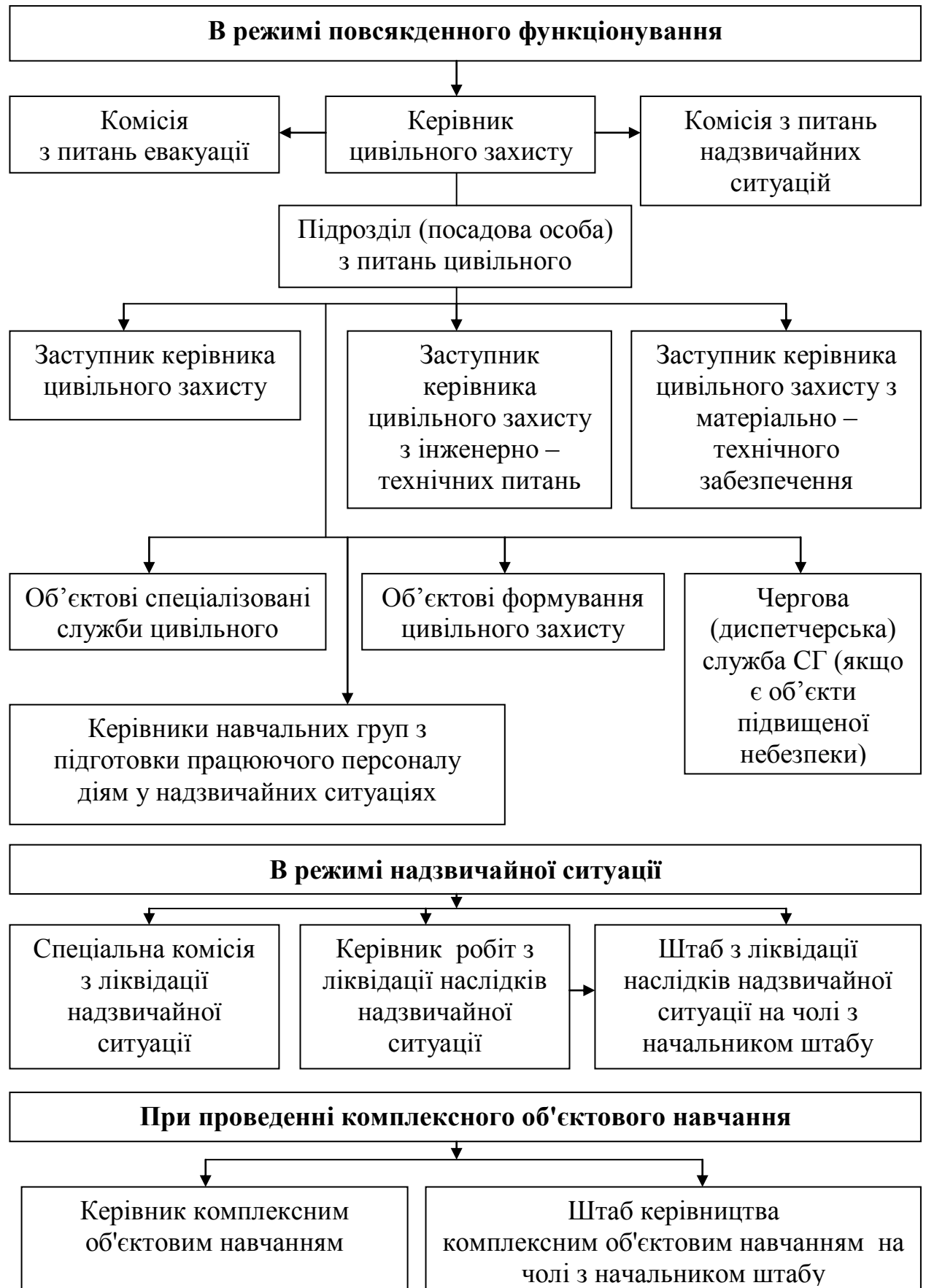

Рис 2. Типова структура цивільного захисту суб'єкта господарювання з кількістю працюючих більше 50 осіб.

2.2 Типова структура цивільного захисту суб'єкта господарювання з кількістю працюючих менше 50 осіб

Для суб'єктів господарювання з кількістю працюючих менше 50 осіб система заходів захисту від надзвичайних ситуацій включає:

планування та здійснення необхідних заходів для захисту своїх працівників, об'єктів господарювання;

розроблення інструкції щодо дій персоналу при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій, планів локалізації та ліквідації аварій з подальшим погодженням з Державною службою України з надзвичайних ситуацій;

підтримання у готовності до застосування сил і засобів із запобігання виникненню та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

створення та підтримання матеріальних резервів для попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій;

забезпечення своєчасного оповіщення своїх працівників про загрозу виникнення або при виникненні надзвичайної ситуації.

Наведені вище заходи мають загальний характер, вони не повністю враховують специфіку діяльності конкретного підприємства, установи, організації, чисельність працівників, обсяг і вид виробництва тощо.

Основною особливістю дій суб'єктів господарювання при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій є в першу чергу захист персоналу та відвідувачів.

Деякі конкретні заходи, не відображені в нормативних документах підприємства, установи, організації потребують внесення до посадових інструкцій працівників. Крім того, на суб'єкті господарювання необхідно розробляти й доводити до всіх працівників Порядок цілодобового оповіщення керівництва та працівників у випадку загрози або виникнення надзвичайної ситуації.

Всі працівники суб'єкта господарювання повинні бути навчені діям, чітко знати свої обов'язки та неухильно їх виконувати. Це також стосується керівного складу цивільного захисту суб'єкта господарювання, який в екстремальній обстановці не може приймати помилкові рішення або віддавати необґрунтовані розпорядження.

Типову структуру цивільного захисту суб'єкта господарювання, яка представлена на рис.3, складають:

постійні органи управління цивільного захисту, до складу яких входять:

керівник цивільного захисту підприємства, установи та організації;

заступник керівника цивільного захисту підприємства, установи та організації (по можливості);

заступник керівника цивільного захисту підприємства, установи та організації з інженерно – технічних питань (по можливості);

заступник керівника цивільного захисту підприємства, установи та організації з матеріально – технічного забезпечення (по можливості);

особа з питань цивільного захисту;

чергові (диспетчерські) служби підприємств, установ та організацій (у разі їх утворення);

керівник навчальної групи з підготовки працюючого населення за програмою загальної підготовки;

координаційні органи управління:

комісія з питань надзвичайних ситуацій;

тимчасові органи управління:

особа з планування, підготовки та проведення заходів з евакуації;

органи управління з ліквідації надзвичайних ситуацій:

спеціальна комісія з ліквідації надзвичайної ситуації;

керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації на чолі з начальником штабу;

органи управління при проведенні комплексного об'єктового тренування:

керівник комплексним об'єктовим тренуванням;

штаб керівництва комплексним об'єктовим тренуванням на чолі з начальником штабу;

Особи (відповідальні) за:

- оповіщення та зв'язок;
- особа з планування, підготовки та проведення заходів з евакуації;
- дотримання пожежної безпеки та організацію дій персоналу при загрозі або виникненні пожежі;
- надання домедичної допомоги;
- відключення комунально – енергетичних мереж;
- видачу засобів РХЗ;
- охорону громадського порядку, майна;
- забезпечення герметизації приміщень;
- контроль за обстановкою на території підприємства при стихійних лихах і за вжитими заходами захисту персоналу;
- інші, виходячи із специфіки діяльності суб'єкта господарювання.

Основними заходами щодо оперативного реагування на надзвичайні ситуації та захисту людей є:

оповіщення працюючого персоналу об'єкта та населення про виникнення надзвичайної ситуації;

попередня оцінка обстановки;

часткова або повна зупинка виробничого процесу;

евакуація людей з небезпечних осередків надзвичайної ситуації у безпечні місця;

надання домедичної допомоги потерпілим;

локалізація надзвичайної ситуації;

організація охорони громадського порядку та майна.

Рис 3. Типова структура цивільного захисту суб'єкта господарювання з кількістю працюючих менше 50 осіб.

РОЗДІЛ 3

ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЩО РОЗРОБЛЯЮТЬСЯ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Стаття 130. Кодексу цивільного захисту

Для організації діяльності системи цивільного захисту суб'єктами господарювання розробляються та затверджуються:

план реагування на надзвичайні ситуації, а суб'єктами господарювання з чисельністю працюючого персоналу 50 осіб і менше розробляється та затверджується інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій;

план локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки;

план цивільного захисту на особливий період (суб'єкта господарювання, який продовжує роботу у воєнний час та який віднесено до категорії цивільного захисту).

Примірний перелік документів з питань цивільного захисту, що розробляються суб'єктами господарювання затверджено наказом Державної служби з надзвичайних ситуацій № 335 від 12 липня 2016 року.

3.1 Перелік документів з цивільного захисту, що розробляються суб'єктом господарювання з кількістю працюючих більше 50 осіб

Організаційно-розпорядчі документи:

положення про комісію з питань надзвичайних ситуацій;

положення про спеціальну комісію з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

розпорядчий акт про призначення посадової особи з питань цивільного захисту.

Документи щодо планування заходів з питань цивільного захисту:

план реагування на надзвичайні ситуації;

план локалізації і ліквідації наслідків аварій (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки або потенційно небезпечні об'єкти);

план цивільного захисту на особливий період (якщо суб'єкти господарювання віднесені до відповідної категорії цивільного захисту або продовжують свою виробничу діяльність в особливий період);

заходи в мобілізаційних планах щодо проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час;

плани взаємодії.

Документи щодо утворення та діяльності сил цивільного захисту:

розпорядчий акт про утворення об'єктових спеціалізованих служб цивільного захисту;

положення про об'єктову спеціалізовану службу цивільного захисту;

облік працівників спеціалізованих служб, техніки та майна, якими такі служби укомплектовані;

розпорядчий акт про утворення об'єктових формувань цивільного захисту;

положення про формування цивільного захисту;

табелі оснащення формування цивільного захисту технікою і майном;

план приведення формування цивільного захисту у готовність;

визначення умов виконання працівниками, що входять до складу формувань цивільного захисту, покладених на них обов'язків, а також порядку їх заохочення в колективному договорі;

наказ про умови виконання працівниками, що входять до складу формувань цивільного захисту, покладених на них обов'язків, а також порядок їх заохочення;

укладання трудового договору з працівниками, що входять до складу формувань цивільного захисту.

Документи з організації зв'язку та оповіщення:

схема оповіщення.

Документи щодо організації інженерного захисту:

розпорядчий акт про створення фонду захисних споруд цивільного захисту;

книги обліку захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів);

паспорти захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів);

план приведення захисної споруди у готовність;

акт технічної інвентаризації захисної споруди;

облікові картки захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів);

матеріали про списання захисних споруд цивільного захисту (акти про стан захисної споруди та матеріали, що до нього додаються).

Документи з питань евакуації:

план евакуації населення (персоналу);

карта (схема) до Плану евакуації населення (персоналу);

план евакуації матеріальних і культурних цінностей;

розпорядчий акт про створення тимчасових органів з евакуації.

Документи з питань радіаційного і хімічного захисту:

наказ про створення постів радіаційного і хімічного спостереження (стосується підприємств, установ та організацій, які згідно з рішенням ОДА створюють пости радіаційного і хімічного спостереження);

аварійний план (стосується об'єктів, де здійснюється практична діяльність, пов'язана з радіаційними або радіаційно-ядерними технологіями);

обсяги забезпечення населення і працівників формувань цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту;

режими радіаційного захисту населення (стосується населення та працівників суб'єктів господарювання, які знаходяться у зонах можливого небезпечного радіоактивного забруднення).

Документи з підготовки органів управління та навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях:

програма загальної підготовки працівників;

програма спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки або потенційно небезпечні об'єкти, або віднесені до відповідної категорії цивільного захисту чи продовжують свою виробничу діяльність в особливий період);

програма додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки);

програма пожежно-технічного мінімуму для працівників (стосується суб'єктів господарювання, що проводять роботи з підвищеною пожежною небезпекою);

програма прискореної підготовки працівників до дій в особливий період (якщо суб'єкти господарювання продовжують свою виробничу діяльність в особливий період);

графік проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;

заявка на функціональне навчання (підвищення кваліфікації цільового призначення) керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту;

наказ про підготовку і проведення комплексного об'єктового навчання з питань цивільного захисту;

наказ про підготовку і проведення комплексного об'єктового тренування з питань цивільного захисту (стосується вищих навчальних закладів);

план проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту;

акт оцінки готовності (допуску) персоналу до проведення навчання з питань цивільного захисту;

план-календар спеціального об'єктового тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

план проведення спільного об'єктового тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту (у разі проведення тренування

одночасно зі всіма працівниками, які входять до складу декількох спеціалізованих служб і формувань);

план проведення протипожежних тренувань;

план проведення протиаварійного тренування (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки);

наказ про стан готовності підприємства, установи, організації до вирішення завдань цивільного захисту (готується на підставі рішення об'єктової комісії з питань надзвичайних ситуацій за результатами обговорення підсумків спеціального об'єктового навчання з питань цивільного захисту);

звіт про організацію проведення спеціального об'єктового навчання (тренування) з питань цивільного захисту;

журнал обліку підготовки спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

журнал обліку протипожежних та протиаварійних тренувань і навчальних тривог;

інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту.

Документи з питань створення та використання матеріальних резервів (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки або потенційно небезпечні об'єкти):

номенклатура та обсяги матеріального резерву для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

рішення про визначення місць розміщення матеріальних резервів;

річні графіки створення та накопичення матеріальних резервів.

Документи з питань техногенної безпеки:

регламент надання інформації про аварію (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки або потенційно небезпечні об'єкти);

журнал реєстрації вступного інструктажу з питань техногенної безпеки;

інструкція щодо виконання вимог техногенної безпеки та порядку дій персоналу в разі виникнення аварійної ситуації (аварії);

результати ідентифікації об'єкта підвищеної небезпеки (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки);

декларація безпеки об'єкта підвищеної небезпеки (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки).

Документи з питань пожежної безпеки:

наказ (інструкція тощо) щодо встановлення протипожежного режиму на об'єкті;

інструкції про заходи пожежної безпеки;

плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі (стосується об'єктів з масовим перебуванням людей (відповідно до пункту 5 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МВС від 30.12.2014 № 1417));

інструкція, що визначає дії персоналу щодо забезпечення безпечної та швидкої евакуації людей (стосується об'єктів з масовим перебуванням людей (відповідно до пункту 5 розділу II Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МВС від 30.12.2014 № 1417));

інструкція для працівників охорони (сторожів, вахтерів, вартових) щодо контролю за додержанням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядку дій у разі виявлення пожежі, спрацювання систем протипожежного захисту;

декларація відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки.

Документи з питань пожежно-рятувальних робіт:

розпорядчий акт про утворення відомчої пожежної охорони;

договір про закупівлю робіт з охорони від пожеж.

3.2 Перелік документів з цивільного захисту, що розробляються суб'єктом господарювання з кількістю працюючих менше 50 осіб

Організаційно-розпорядчі документи:

положення про комісію з питань надзвичайних ситуацій;

положення про спеціальну комісію з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

розпорядчий акт про призначення посадової особи з питань цивільного захисту.

Документи щодо планування заходів з питань цивільного захисту:

інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій;

план локалізації і ліквідації наслідків аварій (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки або потенційно небезпечні об'єкти);

план цивільного захисту на особливий період (якщо суб'єкти господарювання віднесені до відповідної категорії цивільного захисту або продовжують свою виробничу діяльність в особливий період);

заходи в мобілізаційних планах щодо проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час;

плани взаємодії.

Документи з організації зв'язку та оповіщення:

схема оповіщення.

Документи щодо організації інженерного захисту:

розпорядчий акт про створення фонду захисних споруд цивільного захисту;

книги обліку захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів);

паспорти захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів);

план приведення захисної споруди у готовність;

акт технічної інвентаризації захисної споруди;

облікові картки захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів);

матеріали про списання захисних споруд цивільного захисту (акти про стан захисної споруди та матеріали, що до нього додаються).

Документи з питань евакуації:

план евакуації населення (персоналу);

карта (схема) до Плану евакуації населення (персоналу);

план евакуації матеріальних і культурних цінностей;

розпорядчий акт про створення тимчасових органів з евакуації.

Документи з питань радіаційного і хімічного захисту:

аварійний план (стосується об'єктів, де здійснюється практична діяльність, пов'язана з радіаційними або радіаційно-ядерними технологіями);

обсяги забезпечення населення і працівників формувань цивільного захисту засобами радіаційного та хімічного захисту;

режими радіаційного захисту населення (стосується населення та працівників суб'єктів господарювання, які знаходяться у зонах можливого небезпечного радіоактивного забруднення).

Документи з підготовки органів управління та навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях:

програма загальної підготовки працівників;

програма додаткової підготовки з техногенної безпеки працівників (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної безпеки);

програма пожежно-технічного мінімуму для працівників (стосується суб'єктів господарювання, що проводять роботи з підвищеною пожежною безпекою);

програма прискореної підготовки працівників до дій в особливий період (якщо суб'єкти господарювання продовжують свою виробничу діяльність в особливий період);

графік проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;

заявка на функціональне навчання (підвищення кваліфікації цільового призначення) керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту;

наказ про підготовку і проведення комплексного об'єктового тренування з питань цивільного захисту (Тижня безпеки дитини, Дня цивільного захисту)

(стосується професійно-технічних, загальноосвітніх, дошкільних навчальних закладів) ;

план проведення спеціального об'єктового тренування з питань цивільного захисту (Тижня безпеки дитини, Дня цивільного захисту);

план проведення протипожежних тренувань;

план проведення протиаварійного тренування (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки);

звіт про організацію проведення спеціального об'єктового тренування з питань цивільного захисту;

журнал обліку підготовки спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

журнал обліку протипожежних та протиаварійних тренувань і навчальних тривог;

інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту.

Документи з питань створення та використання матеріальних резервів (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки або потенційно небезпечні об'єкти):

номенклатура та обсяги матеріального резерву для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

рішення про визначення місць розміщення матеріальних резервів;

річні графіки створення та накопичення матеріальних резервів.

Документи з питань техногенної безпеки:

регламент надання інформації про аварію (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки або потенційно небезпечні об'єкти);

журнал реєстрації вступного інструктажу з питань техногенної безпеки;

інструкція щодо виконання вимог техногенної безпеки та порядку дій персоналу в разі виникнення аварійної ситуації (аварії);

результати ідентифікації об'єкта підвищеної небезпеки (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки);

декларація безпеки об'єкта підвищеної небезпеки (якщо суб'єкти господарювання експлуатують об'єкти підвищеної небезпеки).

Документи з питань пожежної безпеки:

наказ (інструкція тощо) щодо встановлення протипожежного режиму на об'єкті;

інструкції про заходи пожежної безпеки;

інструкція для працівників охорони (сторожів, вахтерів, вартових) щодо контролю за дотриманням протипожежного режиму, огляду території і приміщень, порядку дій у разі виявлення пожежі, спрацювання систем протипожежного захисту;

декларація відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки.

Документи з питань пожежно-рятувальних робіт:
розпорядчий акт про утворення відомчої пожежної охорони;
договір про закупівлю робіт з охорони від пожеж.

РОЗДІЛ 4

НАВЧАННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

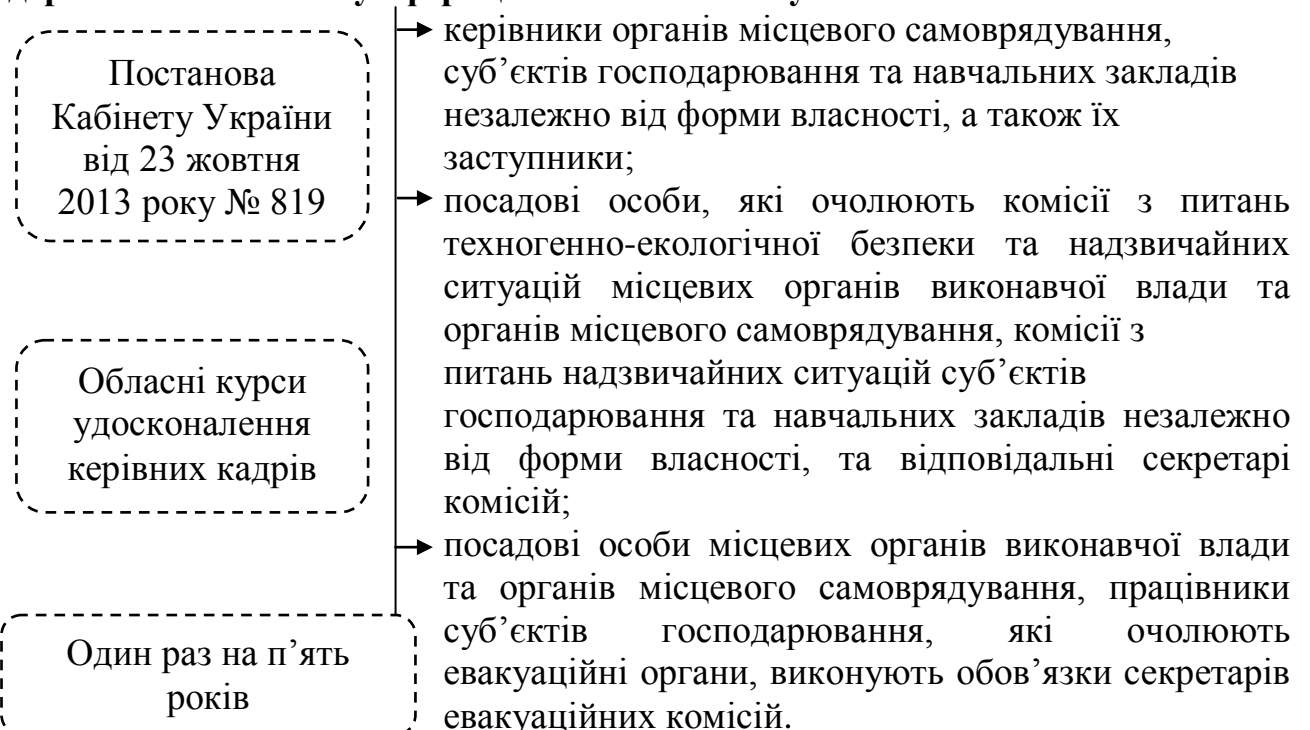
Навчання осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, здійснюється шляхом проведення функціонального навчання та практичної підготовки.

4.1 Функціональне навчання

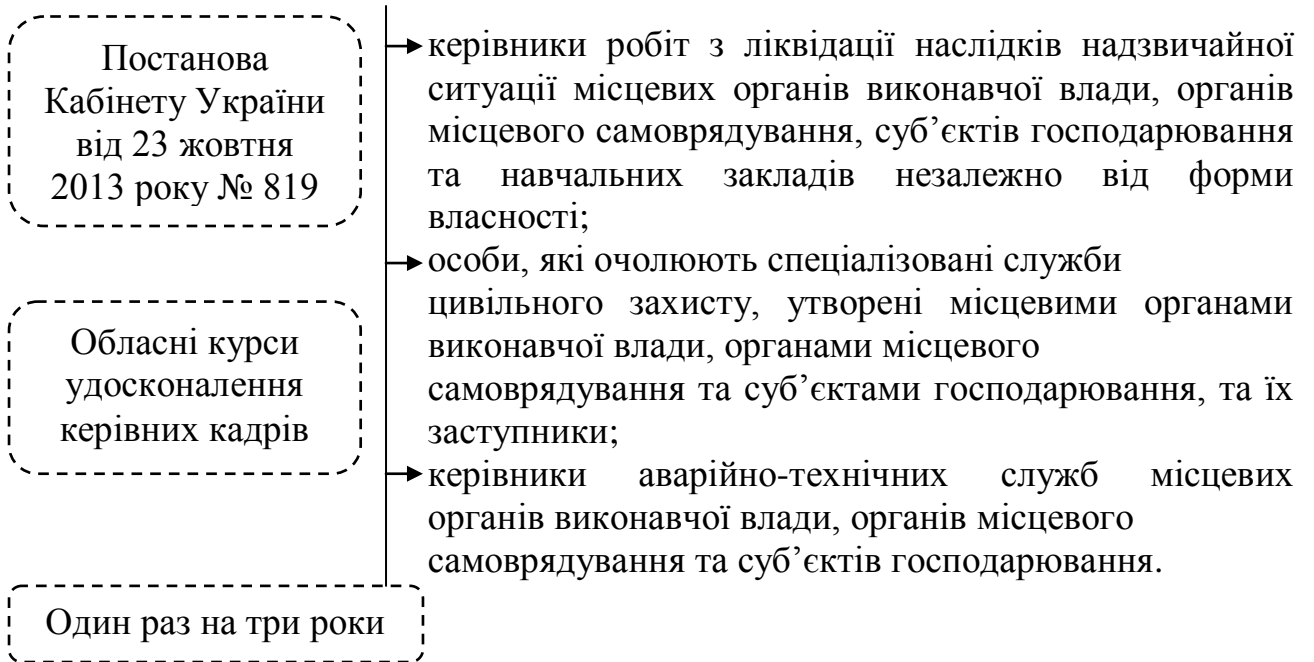
Функціональне навчання — це навчання осіб, які за класифікацією професій належать до керівників, професіоналів і фахівців, з метою набуття та систематичного оновлення спеціальних знань, умінь і навичок з питань цивільного захисту.

Особи керівного складу та фахівці органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, у перший рік призначення на посаду і періодично один раз на три — п'ять років зобов'язані проходити функціональне навчання.

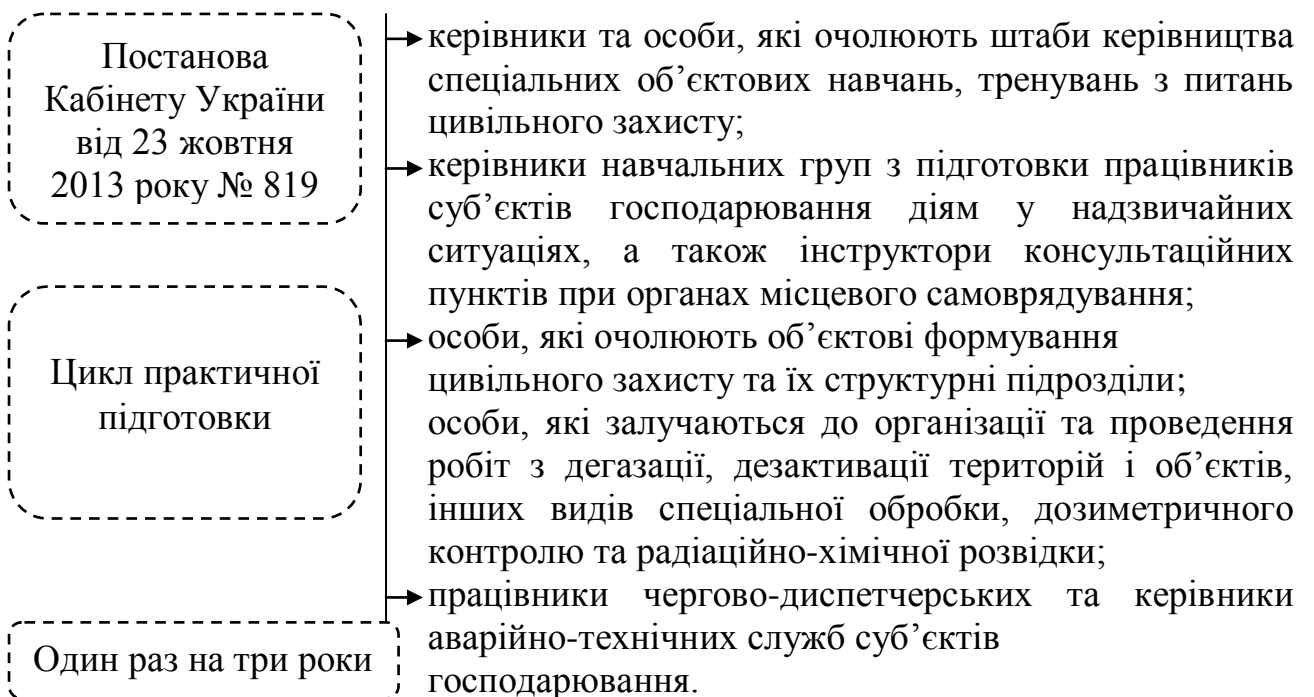
Посадові особи, які організують здійснення заходів щодо реалізації державної політики у сфері цивільного захисту:

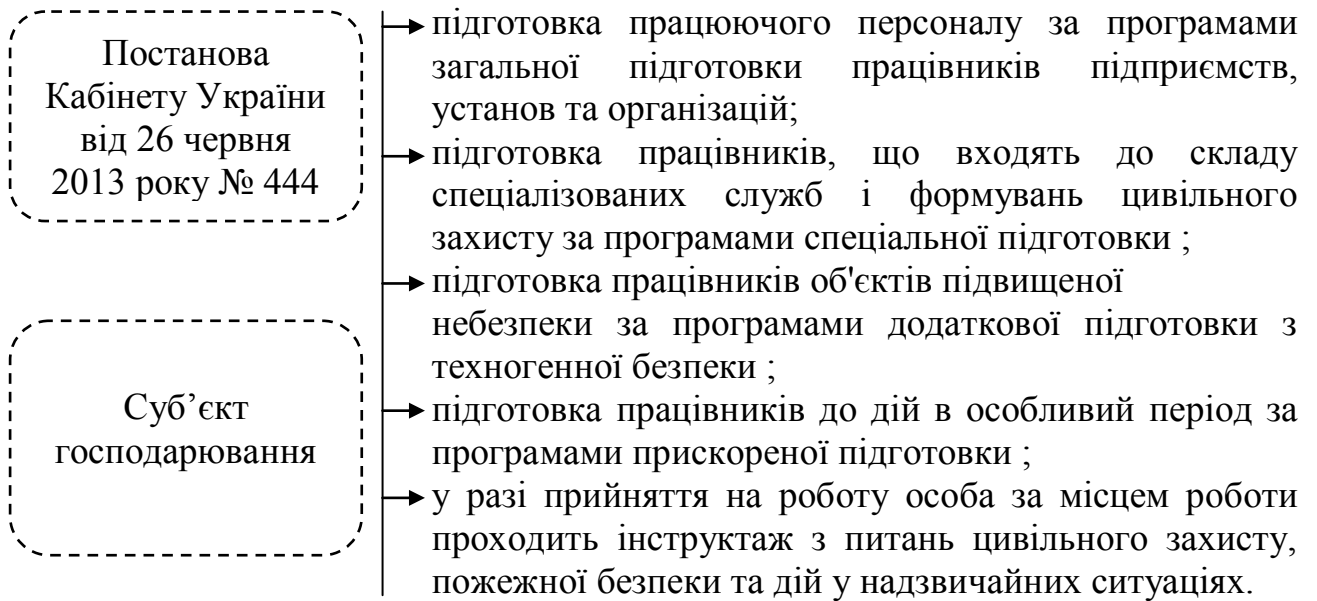
Особи, які здійснюють заходи щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків:

Фахівці, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту:

Навчання працюючого населення здійснюється за навчальними програмами:

На підприємствах, в установах та організаціях із чисельністю працівників 50 і менше осіб навчання може здійснюватися шляхом проведення інструктажів за програмою загальної підготовки працівників, які проводяться особами з питань цивільного захисту, призначеними в межах штатної чисельності суб'єкта господарювання.

4.2 Практична підготовка

Практична підготовка — це спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту, що проводяться суб'єктами господарювання відповідно до планів реагування на надзвичайні ситуації та інструкцій щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій.

Проводяться у робочий час за рахунок коштів роботодавця. За організацію та проведення таких навчань і тренувань відповідають керівники підприємств, установ, організацій.

Порядок організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 вересня 2014 року N 934.

4.2.1 Види спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту та періодичність їх проведення

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту проводяться залежно від складу учасників поділяються на:

комплексні об'єктові навчання;
 комплексні об'єктові тренування;
 об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;
 протипожежні об'єктові тренування;
 протиаварійні об'єктові тренування;
 навчальні тривоги.

Періодичність проведення об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту на суб'єктах господарювання в залежності від кількості працюючих осіб представлено на рис.4.

Рис.4 Періодичність проведення об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту на суб'єктах господарювання.

4.2.2 Комплексні об'єктові навчання

Комплексні об'єктові навчання проводяться підприємствами, установами та організаціями з чисельністю працюючих 50 осіб і більше з метою комплексного відпрацювання їх учасниками алгоритмів дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період.

Навчання проводяться на завершальному етапі трирічного періоду об'єктової підготовки з цивільного захисту працівників після того, як вони оволодіють у повному обсязі теоретичним матеріалом відповідних програм підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях тривалістю до 2 діб на навчально-виробничій базі підприємства, установи, організації, а також на спеціально створених навчальних місцях з урахуванням специфіки діяльності та особливостей територіального розміщення.

Керівником навчання є керівник підприємства, установи, організації.

Залучаються на навчання:

об'єктова комісія з питань надзвичайних ситуацій;
 евакуаційні органи;
 підрозділ (посадова особа) з питань цивільного захисту;
 керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та працівники штабу;
 служби цивільного захисту;
 чергова (диспетчерська) служба;
 до 1/3 об'єктових формувань;
 добровільна пожежна дружина (команда);
 працівники суб'єкта господарювання;
 за рішенням органів місцевої виконавчої влади територіальні сили цивільного захисту.

Для підготовки і проведення навчання не пізніше ніж за 45 днів до його проведення керівником підприємства, установи, організації видається наказ, яким визначаються вихідні дані (тема, навчальні цілі, строк та місце проведення), призначається керівництво навчанням, а також визначаються склад тих, хто навчається, посередники при них, порядок їх підготовки і допуску до навчання, строки та обсяг робіт з підготовки місць (ділянок) проведення практичних заходів, відповідальні виконавці, матеріально-технічне забезпечення, кошторис на підготовку та проведення навчання.

План проведення комплексного об'єктового навчання затверджується керівником підприємства, установи, організації та погоджується з територіальним органом ДСНС України та являється основним документом, який визначає хід навчання, послідовність відпрацювання навчальних питань, розробляється текстуально з такими додатками: план об'єкта з графічним показом ділянок, рубежів, пунктів відтворення обстановки та переліком засобів імітації; почасовий графік нарощування обстановки з переліком ввідних; схема

розгортання сил і засобів у місцях (ділянках) відпрацювання практичних заходів та їх зміст; таблиць термінових донесень за навчанням.

Оцінка готовності (допуск) персоналу до проведення навчання здійснюється комісією підприємства, установи, організації, до складу якої включаються посадові особи, які виконують обов'язки, пов'язані із забезпеченням цивільного захисту, пожежної безпеки та охорони праці, а також представник відповідного територіального органу ДСНС України. Очолює її голова комісії з питань надзвичайних ситуацій підприємства, установи, організації. За результатами роботи комісія складає акт, що затверджується керівником підприємства, установи, організації.

4.2.3 Комплексні об'єктові тренування

Комплексні об'єктові тренування проводяться щороку, тривалістю до 8 годин, у вищих навчальних закладах, а також на підприємствах, в установах, організаціях з чисельністю працюючих менше 50 осіб з метою комплексного відпрацювання заходів, передбачених інструкціями щодо дій персоналу у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.

Підготовка та проведення такого тренування здійснюються особисто керівником навчального закладу, підприємства, установи, організації на підставі виданого ним наказу. До участі у тренуванні залучаються усі працівники навчального закладу, підприємства, установи, організації.

Комісія підприємства, установи, організації, яку очолює сам керівник підприємства, установи, організації і до складу якої включається представник відповідного територіального органу ДСНС України, проводить попередній контроль знань і умінь тих, хто навчається, за програмою загальної підготовки.

План проведення об'єктового тренування з питань цивільного захисту вищого навчального закладу, підприємства, установи, організації погоджується з територіальним органом ДСНС України та затверджується керівником вищого навчального закладу, підприємства, установи, організації.

План проведення Тижня безпеки дитини та Дня цивільного захисту погоджується з територіальним органом управління освітою та затверджується керівником навчального закладу. Зведений план-графік проведення цих заходів надсилається органом управління освітою до територіального органу ДСНС України.

Основні документи комплексного об'єктового тренування:

наказ "Про організацію підготовки і проведення комплексного об'єктового тренування";

наказ "Про організацію роботи комісії з попереднього контролю знань і умінь тих, хто навчається, за програмою загальної підготовки";

план проведення комплексного об'єктового тренування;

звіт про організацію проведення комплексного об'єктового тренування.

4.2.4 Об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту

Об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту тренування (крім років, коли на підприємствах, в установах і організаціях проводяться спеціальні об'єктові навчання з питань цивільного захисту) плануються і проводяться підприємствами, установами, організаціями щороку, тривалістю до 8 годин керівниками спеціалізованих служб і формувань.

Мета тренування: набуття працівниками, які входять до їх складу, навичок з виконання спеціальних робіт і заходів за умов надзвичайних ситуацій, пожеж, формування їх здатності до колективних дій, а також перевірки в цілому готовності спеціалізованих служб і формувань, добровільних пожежних дружин (команд) до дій за призначенням.

Залучаються: працівники, які входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, добровільних пожежних дружин (команд).

Документи тренування:

план-календар тренування;

тактичні завдання зі схемою практичного виконання робіт .

4.2.5 Протипожежні об'єктові тренування

Кожен працівник протягом року (крім року проведення на підприємстві, в установі, організації спеціального об'єктового навчання) має взяти участь у протипожежному тренуванні, темою якого є порушення з причини пожежі режиму роботи об'єкта в цілому, а також у протипожежному тренуванні по структурних підрозділах підприємства, установи, організації.

Мета тренування:

відпрацювання навиків персоналу з організації гасіння пожежі на початковому етапі із застосуванням первинних засобів пожежогасіння;

надання першої невідкладної медичної допомоги потерпілим;

проведення евакуації при пожежі;

взаємодія з пожежно-рятувальними підрозділами та підрозділами екстреної медичної допомоги.

Залучаються:

працівники підприємства, установи, організації;

пожежно-рятувальні підрозділи, що обслуговують суб'єкт господарювання.

Документи тренування: план проведення протипожежного тренування.

4.2.6 Протиаварійні об'єктові тренування

Протиаварійні об'єктові тренування (тренування персоналу щодо дій у разі виникнення аварійних ситуацій та аварій) проводяться на об'єктах

підвищеної небезпеки тривалістю до 8 годин. Керівником протиаварійного тренування є керівник об'єкта підвищеної небезпеки.

Мета тренування:

відпрацювання дій персоналу за планом локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки із запобігання аварійним ситуаціям і аваріям на відповідних стадіях їх розвитку;

локалізація і мінімізація наслідків надзвичайної ситуації для людей, матеріальних цінностей, довкілля, інших виробництв;

рятування і виведення людей із зон ураження та потенційної небезпеки.

Залучаються:

працівники, участь яких передбачена оперативною частиною плану локалізації і ліквідації наслідків аварій;

керівник робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;

аварійно-рятувальні служби, що обслуговують відповідне підприємство, установу, організацію.

Документи тренування: план проведення протиаварійного тренування.

4.2.7 Навчальні тривоги

Навчальні тривоги проводяться кожного року (у тому числі і року проведення спеціального об'єктового навчання) з працівниками об'єктів підвищеної небезпеки у порядку та з періодичністю, передбаченими планом локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки.

Мета навчальних тривог: здійснення оповіщення і збору керівного складу суб'єкта господарювання, основного складу об'єктової аварійно-рятувальної служби, керівників спеціалізованих служб і формувань, які за планом локалізації і ліквідації наслідків аварій залучаються до локалізації і ліквідації аварійної ситуації та інформування населення, яке проживає поряд з об'єктами підвищеної небезпеки.

Залучаються:

керівний склад цивільного захисту суб'єкта господарювання;

об'єктова аварійно – рятувальна служба;

керівники спеціалізованих служб і формувань.

РОЗДІЛ 5

КОНСУЛЬТАЦІЙНІ ПУНКТИ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Консультаційні пункти є осередками просвітницько – інформаційної роботи і пропаганди знань серед населення відповідної адміністративної території з питань захисту та дій у надзвичайних ситуаціях.

Вони створюються і діють в межах територій, що ними обслуговуються, а саме:

у містах – при житлово – експлуатаційних організаціях незалежно від форм власності та підпорядкування, житлово – будівельних кооперативах, об'єднаннях співвласників багатоквартирних житлових будинків тощо (далі - ЖСО);

у сільських районах – при сільських, селищних радах.

Методичні рекомендації щодо порядку створення, обладнання та забезпечення функціонування консультаційних пунктів з питань цивільного захисту при житлово-експлуатаційних організаціях та сільських (селищних) радах затверджено наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 07.06.2011 року № 587.

5.1 Навчально матеріально-технічна база консультаційного пункту з питань цивільного захисту житлово-експлуатаційних організацій, сільської (селищної) ради

Навчально матеріально-технічна база консультаційного пункту з питань цивільного захисту житлово-експлуатаційних організацій, сільської (селищної) ради складає :

інформаційно-довідковий куток з питань цивільного захисту, що забезпечує доступне доведення до мешканців певної території необхідної інформації з питань цивільного захисту та повідомлень, розроблених на основі аналізу особливостей місцевих умов та ймовірних місцевих небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації;

окреме приміщення, призначене для проведення роз'яснювальної консультаційної роботи щодо дій в разі виникнення аварій, катастроф, стихійних лих, імовірних для конкретної території та надання практичної допомоги населенню у самостійній підготовці за спеціальними програми підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, які рекомендовані МНС та відпрацьовані з врахуванням місцевих умов, особливостей регіону і оснащене для цього наочними засобами навчання, спеціальною літературою, навчальними посібниками та іншим майном, необхідним для навчання.

5.2 Тематичний зміст планшетів інформаційно-довідкового кутка

Тематичний зміст планшетів інформаційно-довідкового кутка включає:

пам'ятку щодо порядку зв'язку з екстреними службами, які діють за скороченими телефонними номерами (101, 102, 103, 104 тощо) та комунальними аварійними службами допомоги населенню;

карти-схеми зони відповідальності ЖЕО, сільської (селищної) ради з інформацією про імовірні загрози техногенного характеру (аварій, катастроф на потенційно небезпечних підприємствах), наслідки яких можуть негативно впливати на життєдіяльність населення;

сигнали цивільного захисту (порядок оповіщення населення) в разі виникнення аварії, катастрофи або стихійного лиха, дії населення з отриманням таких сигналів або інформації, рекомендації щодо засобів захисту від впливу небезпечних факторів імовірних загроз техногенного характеру та правил поведінки під час виникнення аварій та катастроф;

інформацію про імовірні загрози природного характеру (стихійні лиха) відповідно до пори року, наслідки яких можуть негативно впливати на життєдіяльність населення, що мешкає на території ЖЕО, сільської (селищної) ради та рекомендації щодо засобів захисту від впливу небезпечних факторів імовірних сезонних загроз природного характеру і правил поведінки під час стихійного лиха;

схему розміщення захисних споруд цивільного захисту - закріплення мешканців житлових будинків за захисними спорудами, маршрути висування населення до них, порядок отримання населенням засобів індивідуального захисту;

порядок проведення евакуації населення із схемою розміщення та адресами збірних евакуаційних пунктів, рекомендації щодо готовності населення до проведення евакуаційних заходів;

розклад роботи консультаційного пункту та порядок отримання консультаційної допомоги з питань цивільного захисту.

Зміст інформаційно-довідкового кутку сільської (селищної) ради доповнюється додатковими розділами:

рекомендаціями щодо захисту сільськогосподарчих тварин, рослин і продуктів сільськогосподарчого виробництва, продуктів харчування, фуражу і води (з урахуванням місцевої специфіки);

схемою організації та порядком дій позаштатних формувань цивільного захисту їх завдання при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на території сільської (селищної) ради;

порядком організації прийому евакуйованого населення (в разі наявності таких завдань).

Основними організаційно-розпорядчими документами, які повинні бути на консультаційному пункті, є:

витяг з розпорядження міського голови (голови райдержадміністрації) про створення консультаційних пунктів на території міста (села, селища);

наказ керівника житлово – експлуатаційної організації, сільської (селищної) ради, при якій створено пункт, про його створення та організацію роботи;

положення про консультаційний пункт;

план роботи пункту на рік;

графік надання консультацій з питань цивільного захисту працівниками консультаційного пункту;

журнал обліку консультацій.

Контроль за роботою консультаційних пунктів здійснюють посадові особи житлово – експлуатаційної організації, органів місцевого самоврядування, при яких створені пункти, та працівники структурних підрозділів з питань надзвичайних ситуацій міста, району, області.

РОЗДІЛ 6

ЗАВДАННЯ І ОBOB'ЯЗКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Стаття 20. Кодексу цивільного захисту

Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання.

1. До завдань і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту належить:

- 1)** забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта господарювання;
- 2)** забезпечення відповідно до законодавства своїх працівників засобами колективного та індивідуального захисту;
- 3)** розміщення інформації про заходи безпеки та відповідну поведінку населення у разі виникнення аварії;
- 4)** організація та здійснення під час виникнення надзвичайних ситуацій евакуаційних заходів щодо працівників та майна суб'єкта господарювання;
- 5)** створення об'єктових формувань цивільного захисту відповідно до цього Кодексу та інших законодавчих актів, необхідної для їх функціонування матеріально-технічної бази і забезпечення готовності таких формувань до дій за призначенням;
- 6)** створення диспетчерських служб відповідно до цього Кодексу та інших законів, необхідних для забезпечення безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;
- 7)** проведення оцінки ризиків виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання, здійснення заходів щодо неперевищення прийнятних рівнів таких ризиків;
- 8)** здійснення навчання працівників з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки;

- 9) декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;
- 10) розроблення планів локалізації та ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки;
- 11) проведення об'єктових тренувань і навчань з питань цивільного захисту;
- 12) забезпечення аварійно-рятувального обслуговування суб'єктів господарювання відповідно до вимог статті 133 цього Кодексу;
- 13) здійснення за власні кошти заходів цивільного захисту, що зменшують рівень ризику виникнення надзвичайних ситуацій;
- 14) забезпечення безперешкодного доступу посадових осіб органів державного нагляду, працівників аварійно-рятувальних служб, з якими укладені угоди про аварійно-рятувальне обслуговування суб'єктів господарювання, для проведення обстежень на відповідність протиаварійних заходів планам локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктах, сил цивільного захисту – для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій;
- 15) забезпечення дотримання вимог законодавства щодо створення, зберігання, утримання, використання та реконструкції захисних споруд цивільного захисту;
- 16) здійснення обліку захисних споруд цивільного захисту, які перебувають на балансі (утриманні);
- 17) дотримання протиепідемічного, протиепізоотичного та протиепіфітотичного режиму;
- 18) створення і використання матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- 19) розроблення заходів щодо забезпечення пожежної безпеки, впровадження досягнень науки і техніки, позитивного досвіду із зазначеного питання;
- 20) розроблення і затвердження інструкцій та видання наказів з питань пожежної безпеки, здійснення постійного контролю за їх виконанням;
- 21) забезпечення виконання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, а також виконання вимог приписів, постанов та розпоряджень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки;
- 22) утримання у справному стані засобів цивільного та протипожежного захисту, недопущення їх використання не за призначенням;
- 23) здійснення заходів щодо впровадження автоматичних засобів виявлення та гасіння пожеж і використання для цієї мети виробничої автоматики;
- 24) своєчасне інформування відповідних органів та підрозділів цивільного захисту про несправність протипожежної техніки, систем протипожежного захисту, водопостачання, а також про закриття доріг і проїздів на відповідній території;

- 25) виконання інших завдань і заходів у сфері цивільного захисту, передбачених цим Кодексом та іншими законодавчими актами.

РОЗДІЛ 7

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА НАВЧАННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА ДОГОВІРНИХ УМОВАХ

Кодекс цивільного захисту України.

Стаття 40 пункт 1. Навчання працюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях є обов'язковим і здійснюється в робочий час за рахунок коштів роботодавця за програмами підготовки населення діям у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. N 444 "Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях".

Стаття 18. Навчання працюючого населення здійснюється у робочий час за рахунок коштів підприємств, установ та організацій.

Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. N 443. "Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту".

Стаття 4. Фінансування заходів з підготовки органів управління та сил цивільного захисту здійснюється залежно від їх рівня (загальнодержавний, регіональний, місцевий та об'єктовий) за рахунок відповідних бюджетних призначень, а також коштів суб'єктів господарювання.

Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року № 819 "Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту"

пункт 19. Функціональне навчання суб'єктів господарювання проводиться за контрактом за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб.

7.1 Додаток до договору про здійснення методичного супроводу з організації цивільного захисту на суб'єкті господарювання

У відповідності до Договору № _____ від "___" 201__ року Виконавець по відношенню до Замовника здійснює методичну допомогу в розробці наступної плануючої документації з питань цивільного захисту:

Підготовка і проведення комплексного об'єктового навчання (тренування):

- наказ "Про організацію підготовки і проведення комплексного об'єктового навчання (тренування)";
- наказ "Про організацію роботи комісії з оцінки готовності (допуску) працюючого персоналу суб'єкта господарювання до проведення комплексного об'єктового навчання (тренування)" з додатком "Акт готовності суб'єкта господарювання до проведення комплексного об'єктового навчання (тренування)";
- календарний план підготовки комплексного об'єктового навчання (тренування);
- схема організації керівництва та посередницького апарату;
- план проведення рекогносцировки місць практичного відпрацювання питань комплексного об'єктового навчання (тренування);
- план імітації на комплексне об'єктове навчання (тренування);
- імітаційні талони для дій за призначенням особового складу формувань цивільного захисту суб'єкта господарювання;
- порядок дій особового складу формувань цивільного захисту суб'єкта господарювання згідно з імітаційними талонами;
- алгоритм дій чергового суб'єкта господарювання при виникненні надзвичайної ситуації;
- алгоритм дій керівника комплексним об'єктовим навчання (тренування);
- план проведення комплексного об'єктового навчання (тренування);
- план нарощування обстановки на комплексному об'єктовому навчанні (тренуванні) з переліком ввідних;
- план проведення об'єктового тренування з особовим складом формувань цивільного захисту суб'єкта господарювання;
- особисті плани заступників (помічників) керівника навчання, посередницького апарату (за необхідністю);
- схема району комплексного об'єктового навчання (тренування) з позначеною обстановкою;
- схема (схеми) евакуації (надає голова евакуаційної комісії суб'єкта господарювання);
- схема розміщення засобів пожежогасіння на території (надає керівник пожежної ланки);
- заходи безпеки, яких повинні дотримуватися учасники комплексного об'єктового навчання (тренування);
- наказ "Про організацію рятувальних та інших невідкладних робіт з локалізації осередку пожежі та ліквідації її наслідків";
- обов'язки керівного складу комплексного об'єктового навчання (тренування);
- зразок договору про надання приміщень в тимчасове користування в разі евакуації персоналу (за необхідністю);
- зразки написів посади учасника комплексного об'єктового навчання (тренування) на бейджі;
- критерії оцінки комплексного об'єктового навчання (тренування) та порядок виставлення оцінки;

- порядок проведення розбору комплексного об'єктового навчання (тренування);
- звіт про організацію проведення комплексного об'єктового навчання (тренування).

Наказ "Про забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту".

Наказ Замовнику видається у друкованому виді.

План реагування на надзвичайні ситуації суб'єкта господарювання.

План реагування на надзвичайні ситуації Замовнику видається у друкованому виді.

По проведенню функціонального навчання у сфері цивільного захисту слухачам будуть видані:

керівному складу цивільного захисту суб'єкта господарювання — обов'язки керівного складу цивільного захисту суб'єкта господарювання у електронному виді;

керівникам об'єктових формувань цивільного захисту суб'єкта господарювання — довідники зі зразками документів, які повинні бути у них у друкованому виді.

Довідники керівників об'єктових формувань цивільного захисту містять наступні документи:

- головні завдання об'єктового формування цивільного захисту;
- організаційно-штатна структура об'єктового формування цивільного захисту;
- штатно-посадовий список об'єктового формування цивільного захисту;
- схема оповіщення особового складу об'єктового формування цивільного захисту;
- норми оснащення особового складу об'єктового формування цивільного захисту;
- обов'язки особового складу об'єктового формування цивільного захисту;
- план приведення об'єктового формування цивільного захисту в готовність до дій за призначенням;
- програма підготовки особового складу об'єктового формування цивільного захисту;
- журнал обліку занять з особовим складом об'єктового формування цивільного захисту;
- картка доз опромінення особового складу об'єктового формування цивільного захисту;
- журнал обліку доз опромінення об'єктового формування цивільного захисту;
- відомість видачі вимірювачів дози опромінення (дозиметрів) та зняття показників доз опромінення;
- матеріал для підготовки керівника об'єктового формування цивільного захисту до проведення об'єктового тренування з особовим складом об'єктового формування цивільного захисту;

- зразки майна, яке є на оснащенні об'єктового формування цивільного захисту (зовнішній вигляд, призначення, тактико-технічні характеристики);

Голові комісії з питань надзвичайних ситуацій суб'єкта господарювання — зразки документів, які повинні бути (у друкованому виді):

- витяг з наказу керівника цивільного захисту суб'єкта господарювання "Про забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту";
- положення про об'єктову комісію з питань надзвичайних ситуацій суб'єкта господарювання;
- склад об'єктової комісії з питань надзвичайних ситуацій суб'єкта господарювання;
- функціональні обов'язки посадових осіб комісії з питань надзвичайних ситуацій суб'єкта господарювання;
- план роботи комісії з питань надзвичайних ситуацій суб'єкта господарювання;
- протокол засідання комісії з питань надзвичайних ситуацій суб'єкта господарювання;
- схема оповіщення особового складу комісії з питань надзвичайних ситуацій суб'єкта господарювання.

Голові евакуаційної комісії суб'єкта господарювання — зразки документів, які повинні бути (у друкованому виді):

- витяг з наказу керівника цивільного захисту суб'єкта господарювання "Про забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту";
- основні завдання евакуаційної комісії суб'єкта господарювання;
- план організації і проведення евакуаційних заходів суб'єкта господарювання;
- календарний план роботи евакуаційної комісії суб'єкта господарювання;
- функціональні обов'язки особового складу евакуаційної комісії суб'єкта господарювання;
- схема зв'язку евакуаційної комісії з керівництвом суб'єкта господарювання і евакуаційними органами міста (району);
- пам'ятка тим, хто підлягає евакуації;
- порядок оповіщення населення у разі виникнення тієї чи іншої надзвичайної ситуації (події) на суб'єкті господарювання;
- штатно-посадовий список членів евакуаційної комісії суб'єкта господарювання;
- список працівників суб'єкта господарювання і членів їх сімей, які підлягають евакуації;
- схема оповіщення особового складу евакуаційної комісії суб'єкта господарювання;
- списки працівників суб'єкта господарювання, які підлягають евакуації (у 3^х примірниках за видами транспорту, відділами, підрозділами);

- витяг із плану евакуаційних заходів району (міста);
- донесення про хід евакуації.

Керівникам навчальних груп з підготовки працівників суб'єкта господарювання — зразки документів, які повинні бути (у друкованому виді):

- програма підготовки працівників суб'єкта господарювання;
- конспекти проведення занять з працівниками суб'єкта господарювання;
- журнал обліку занять зі слухачами.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Ефективність функціонування системи цивільного захисту суб'єкта господарювання залежить від поєднання її організаційних, інформаційних, матеріально-технічних ресурсів з наявним людським потенціалом, у даному випадку, з керівним складом суб'єктів господарювання цивільного захисту.

До загальних завдань у сфері цивільного захисту відноситься: управління у сфері цивільного захисту; запобігання надзвичайним ситуаціям; захист населення і територій; ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.

Управління цивільним захистом – процес прийняття і виконання управлінських рішень, які спрямовані на зниження ймовірності виникнення надзвичайної ситуації та мінімізацію її можливих наслідків до меж прийняттого ризику, через запровадження комплексу організаційних, інженерно-технічних та інших превентивних і оперативних заходів.

Головним завданням для посадових осіб, які організують здійснення заходів цивільного захисту (керівний склад), є здатність розв'язувати складні задачі і проблеми, що виникають у надзвичайних ситуаціях та характеризуються невизначеністю умов і вимог. Для посадових осіб, які обіймають керівні посади в органах місцевого самоврядування та у суб'єктах господарювання, зміст навчання формується з урахуванням особливостей їх функціональних обов'язків і включає питання набуття умінь управління людськими ресурсами, силами і засобами цивільного захисту.

Проведення даних навчально – методичних зборів з керівним складом місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання Київської області з питань планування та проведення заходів цивільного захисту на 2017 рік за мету мали – ознайомити керівний склад суб'єктів господарювання з основними положеннями цивільного захисту, розкрити структуру цивільного захисту, починаючи від державного рівня і закінчуючи працівником суб'єкта господарювання, який входить до об'єктового формування цивільного захисту підприємства, установи організації. Довести основний перелік документів з питань цивільного захисту, що розробляються на суб'єктах господарювання та ознайомити керівний склад з порядком організації та проведення навчання населення, як працюючого так і не працюючого, розкрити види та періодичність проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту. Довести до керівників суб'єктів господарювання їхні завдання і обов'язки з питань організації та проведення заходів цивільного захисту.

Викладений матеріал необхідно застосовувати в практичній діяльності, під час планування до проведення методичного супроводу спеціальних об'єктових навчань (тренувань) на суб'єктах господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Закон України "Кодекс цивільного захисту України"** від 2.10. 2012 року № 5403-VI.
2. **Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту"** від 26 червня 2013 року № 443.
3. **Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях"** від 26 червня 2013 року № 444.
4. **Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту"** від 9 жовтня 2013 року № 787.
5. **Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту"** від 23 жовтня 2013 року № 819.
6. **Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту"** від 9 січня 2014 р. N 11.
7. **Постанова Кабінету Міністрів України "Положення про спеціалізовані служби"**, від 8 липня 2015 року № 469.
8. **Постанова Кабінету Міністрів України** від 19 серпня 2002 р. № 1200 "Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю"
9. **Наказ Міністерства внутрішніх справ України** " Про затвердження Примірного положення про формування цивільного захисту " від 31 січня 2015 року № 113.
10. **Наказ Міністерства внутрішніх справ України** " Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту " від 11 вересня 2014 року № 934.
11. **Наказ Міністерства внутрішніх справ України** " Про затвердження Положення про організацію навчального процесу з функціонального навчання " від 21 жовтня 2014 року № 1112.
12. **Наказ Державної служби надзвичайних ситуацій України** " Про затвердження Примірного переліку документів з питань цивільного захисту, що розробляються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання " від 12 липня 2016 року № 335.
13. **Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України** " Методичні рекомендації щодо порядку створення, обладнання та забезпечення функціонування консультаційних пунктів з питань цивільного захисту при

житлово-експлуатаційних організаціях та сільських (селищних) радах ” від 07.06.2011 року № 587.

14. **Організаційно-методичні вказівки** з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях. Наказ ДСНС України № 83 від 19.02.2016 року.